

IAN MAKJUAN

LEKCIJE

S engleskog prevela
Marija Pavićević

**Čarobna
knjiga**

*Mojoj sestri Mardži Hopkins
i braći Džimu Vortu i Dejvidu Šarpu*

Prvo osećamo. A onda posrnemo.

Džejms Džojs, *Fineganovo bdenje*

PRVI DEO

Ovo je bilo sećanje čoveka koji ima nesanicu, ne san. Opet je to bio čas klavira – pod od narandžastih pločica, jedan visok prozor, novi pijanino u jednostavno opremljenoj učionici pored ambulante. Tada mu je bilo jedanaest godina, vežbao je ono što je drugima možda bilo poznato kao Bahov prvi preludijum iz prve sveske *Dobro temperovanog klavira*, pojednostavljenu verziju, ali nije znao ništa o njemu. Nije se pitao da li je to čuveno ili pak manje poznato delo. Za tu kompoziciju u njegovoj glavi nisu postojale odrednice ni kada ni gde. Nije mogao da zamisli da se neko nekad potrudio da je napiše. Muzika je prosto bila tu, kao školski zadatak, ili kao tama, kao borova šuma zimi, postojeći isključivo za njega, kao njegov lični lavirint ledene tuge u kome će ostati zarobljen zauvek.

Nastavnica je sedela tik pored njega na klavirskoj klupi. Okruglog lica, pravilnog držanja, namirisana, stroga. Njena lepota krila se iza njenih manira. Nikada se nije ni mrštila ni smešila. Neki dečaci su govorili da je luda, ali on nije delio njihovo mišljenje.

Napravio je grešku na istom mestu gde je uvek grešio, pa se nagnula bliže da mu pokaže. Njena ruka je bila čvrsta i topla kada se priljubila uz njegovo rame, njene šake, nalakirani nokti bili su tačno iznad njegovog krila. Osećao je da mu neko užasno peckanje odvlači pažnju.

„Slušaj. Zvuči kao lagani žubor.“

Međutim, dok je svirala, nije čuo nikakav lagani žubor. Njen parfem je opio njegova čula i zaglušio ga. Bio je to jak, težak miris poput tvrdog predmeta, poput glatkog rečnog oblutka, koji je

zadirao u njegove misli. Tri godine kasnije saznao je da je to ružina vodica.

„Pokušaj ponovo.“ Izgovorila je to povišenim, upozoravajućim tonom. Ona je imala dara za muziku, on nije. Znao je da je ona u mislima negde drugde i da joj je dosadan zbog svoje beznačajnosti – kao još jedan đak u internatu. Dirke su pod njegovim prstima nizale neharmonične tonove. Uočio bi mesto na stranici gde će zapeti pre nego što bi stigao do njega, to bi se desilo i pre nego što se desi. Greška mu je išla u susret raširenih ruku, kao majka, spremna da ga uzme u naručje. Uvek ista greška dolazila je da ga privuče u zagrljaj bez obećanja da će biti poljupca. I tako se i desilo. Njegov palac imao je sopstveni život.

Zajedno su slušali kako se loše odsvirane note stapaju sa šištavom tišinom.

„Izvinite“, prošaputao je za sebe.

Njeno nezadovoljstvo ovaplotilo se u vidu brzog izdaha kroz nozdrve, obrnuti šmrktaj koji je već čuo. Njeni prsti pronašli su unutrašnju stranu njegove noge, mesto tik kod ruba njegovih kratkih sivih pantalona, i snažno ga uštinuli. Te noći će mu izaći malena, plava modrica. Njen dodir je bio hladan kad se njena ruka premestila naviše, ispod njegovih pantalona, do mesta gde mu je lastiš veša dodirivao kožu. Brzo je ustao sa klupe, sav porumeneo.

„Sedi. Počni od početka!“

Njena strogost je obrisala ono što se upravo dogodilo. Taj trenutak je prošao i već je posumnjao da se to uopšte i desilo ili se možda pamćenje poigralo sa njim. Oklevao je pred još jednim zaslepljujućim uvidom u ponašanje odraslih. Oni ti nikad ne govore šta znaju. Kriju od tebe granice tvog neznanja. Mora da je on bio kriv za ono što se dogodilo, šta god to bilo, a neposlušnost nije bila deo njegove prirode. Zato je seo, podigao glavu prema zlokobnim nizovima violinskih ključeva na stranici i ponovo počeo, čak još nesigurnije nego pre. Nije moglo biti nikakvog žubora, ne u ovoj šumi. Već se bližio onom nezgodnom mestu. Katastrofa je bila

neumitna i svest o tome je to i potvrdila pošto se njegov retardirani palac spustio umesto da ostane nepomičan. Stao je. Nesazvučje je zalebdelo u vazduhu odjekujući kao njegovo ime kada se glasno izgovori. Obuhvatila mu je bradu palcem i kažiprstom i okrenula njegovo lice ka sebi. Čak joj je i dah mirisao. Ne odvojivši pogled od njega, posegla je za lenjirom od trideset centimetara sa poklopca klavira. Nije imao nameru da joj dozvoli da ga pljesne, ali kada je ustao sa klupe, nije video kako će se sve odigrati. Zakačila ga je po kolenu, ivicom, ne pljosnatim delom, i zabolelo ga je. Ustuknuo je.

„Uradićeš kako ti je rečeno i sešćeš ovde.“

Noga ga je pekla, ali nije hteo da prisloni ruku na to mesto, ne još. Pogledao ju je poslednji put, njenu lepotu, njenu usku košulju sa bisernom dugmadi, zakopčanu do grla, u lepezaste, dijagonalne nabore tkanine koje su napravile njene grudi ispod prekornog, netremičnog pogleda.

Pobegao je od nje niz kolonadu meseci dok nije napunio trinaest godina i dok nije uveliko pala noć. Mesecima se pojavljivala u njegovim sanjarenjima pred spavanje. Međutim, ovog puta je bilo drugačije. Osećaj je bio silovit, kao da nešto hladno tone u njegovom stomaku, verovatno ono što ljudi nazivaju ekstazom. Sve je bilo novo, dobro ili loše, i sve to je bilo samo njegovo. Ništa nije pružalo više uzbuđenja od trenutka kada pređeš tačku bez povratka. Bude prekasno, nema povratka, ali koga je briga? Zapanjen, prvi put je svršio u ruku. Kada je došao sebi, pridigao se u mraku, ustao iz kreveta i otišao u kupatilo internata, u „močvaru“, da pažljivo pogleda bledu kap na svom dlanu, dečjem dlanu.

Ovde su se njegova sećanja pretvorila u snove. Bio je sve bliže, sve bliže, kroz svetlucavi univerzum, sve bliže pogledu sa vrha planine iznad dalekog okeana, kao što je onaj kakav je debeli Kortess video u pesmi koju je celo odeljenje moralo da ispiše dvadeset pet puta za kaznu. More migoljavih stvorenja, sitnijih od punoglavaca, milioni i milioni nagurani do zakrivljenog horizonta. Iz još veće blizine pronašao je i pratio izvesnu jedinku kako pliva kroz masu na svom

putu, gurajući se sa svojom braćom niz glatke ružičaste tunele, pretičući ostale dok su ispadale iz trke, posustale od umora. Na kraju je stigao sam pred disk, veličanstven poput sunca, koji se lagano okretao u pravcu kazaljke na satu, smiren i pun znanja, čekajući ravnodušno. Da nije stigao on, bio bi to neko drugi. Kada je prošao kroz guste krvavocrvene zavese, iz daljine se začuo krik, a onda se pojavilo uplakano lice novorođenčeta nalik suncu koje se rađa.

Bio je zreo čovek, pesnik, kako je voleo da doživljava sebe, mamuran i sa bradom od pet dana, izdignuvši se iz plicaka donedavnog sna dok se sada teturao iz spavaće sobe do sobe bebe koja je plakala, uzevši je iz krevca i priljubivši je uz sebe.

Potom se obreo u prizemlju sa usnulim detetom na grudima ispod ćebeta, u stolici za ljuljanje, a pored nje na niskom stočiću nalazila se knjiga o svetskim problemima koju je kupio znajući da je nikada neće pročitati. Imao je on svojih problema. Bio je okrenut prema dvokrilnim vratima i gledao je niz usko londonsko dvorište kroz izmaglicu vlažne zore u usamljeno, golo stablo jabuke. Levo od drveta ležala su prevrnuta baštenska kolica, koja nisu pomerena odatle još od nekog zaboravljenog letnjeg dana. Malo bliže stajao je okrugli metalni sto, koji je većito hteo da ofarba. Kasno i hladno proleće prikriilo je smrt drveta i činjenicu da ove godine njegove grane neće olistati. Tokom tronedeljne suše koja je počela u julu mogao je da ga spase uprkos uvođenju zabrane polivanja. Međutim, bio je previše zauzet da bi vukao pune kofe duž čitavog dvorišta.

Oči su mu se sklappale i zametnuo se, opet utonuvši u sećanja, ne spavajući. Tada je preludijum zvučao onako kako treba da se odsvira. Prošlo je mnogo vremena otkad je bio ovde, opet jedanaestogodišnjak, idući sa još tridesetoro drugih đaka prema polukružnoj metalnoj baraci. Bili su previše mali da bi znali koliko su bedni i nesrećni, previše promrzli da bi pričali. Zbog kolektivnog oklevanja kretali su se sinhrono poput baletske trupe, ćutke se spuštajući niz travnatu strminu da bi se postrojili ispred, u izmaglici, poslušno čekajući da počne čas.

Unutra, u samom središtu, nalazila se peć na uglj i, čim bi se zagrejali, postali bi nemirni. To je bilo moguće ovde, ne na drugom mestu, zato što nastavnik latinskog, nizak i dobrodušan Škot, nije mogao da drži odeljenje pod kontrolom. Na tabli je veštom rukom bilo ispisano: *Expectata dies aderat*. Ispod toga, nespretnim dečjim rukopisom: *Dugo iščekivani dan je došao*. U istoj toj baraci, kako im je predloženo, muškarci su se u težim vremenima nekada pripremali za ratovanje na moru, učeći sistem postavljanja mina. To su bile njihove vannastavne aktivnosti. Dok je ovde, sada, krupan dečak, čuveni nasilnik, šepureći se, išao prema tabli da bi se pognuo, zločesto se cereći, i smešno isturio donji deo leđa da bi ga blagi Škot uzalud izudarao pantoflom. Navijalo se za nasilnika, jer niko nije smeo da se usudi da to ne čini.

Dok su zveka i kaos bivali sve glasniji, a dečaci se dobacivali nečim belim preko stolova, prisećao se, bio je ponedeljak i dugo iščekivani dan kog se užasavao je došao – opet. Na ručnom zglobu nosio je glomazni sat koji mu je otac poklonio. *Nemoj da ga izgubiš*. Za trideset dva minuta počće čas klavira. Trudio se da ne razmišlja o nastavnici zato što nije vežbao. Bilo je previše mračno i zastrašujuće u šumi da bi stigao na mesto na kome njegov palac mrtvo padne. Ako pomisli na majku, rasplakaće se. Ona je bila daleko i nije mogla da mu pomogne, pa je odagnao i misli o njoj. Niko nije mogao da spreči dolazak ponedeljka. Modrica od prošle nedelje je izbledela, a i šta ti uopšte znači da se sećaš mirisa nastavnice klavira? Nije isto kao kad ga udahneš. To je više kao slika bez boja, ili mesto, ili osećanje u vezi s nekim mestom, ili nešto između. Pored straha postojao je još jedan element, uzbuđenje, koji je takođe morao da odagna.

Za Rolanda Bejnsa, čoveka u stolici za ljuljanje lišenog sna, grad koji se budio nije bio ništa više od buke užurbanosti u daljini, svakog minuta sve jače. Špic. Prognani iz svojih snova, svojih kreveta, ljudi su se kretali ulicama kao vetar. Ovde nije imao ništa drugo da radi sem da bude postelja svom sinu. Na grudima je osećao otkucaje bebinog srca, koje je kucalo gotovo dvostruko brže od njegovog.

Ponekad bi se ta dva ritma poklopila, ali jednog dana će se zauvek mimoići. Nikada neće biti ovoliko bliski. Poznavaće ga sve manje i manje. Drugi će Lorensa poznavati bolje od njega, znaće gde je, šta radi i govori, sa kim se bliskije sprijateljio, u koga se zaljubio. Da ponekad plaće, sam. Povremeno će posećivati oca, zagrliće ga iskreno, pričaće sa njim o svemu što se desilo od poslednjeg susreta, o porodici, pomalo o politici, i onda doviđenja. Do tada je sve znao o njemu, gde se tačno nalazi u svakom trenutku. On je bio bebin krevetac i bog. Taj dugotrajni proces osamostaljivanja deteta možda je suština roditeljstva, ali to je iz tadašnje tačke gledišta bilo nemoguće zamisliti.

Mnogo godina je prošlo otkad je pustio onog jedanaestogodišnjeg dečaka sa skrivenom ovalnom modricom na unutrašnjoj strani butine da odraste i osamostali se. Kada su se te davne večeri svetla pogasila, pažljivo je zagledao modricu spustivši donji deo pidžame u močvari, sagnuvši se da dobro pogleda. Tamo je ostao otisak njenog palca i kažiprsta, njen potpis, pisani trag tog trenutka koji je dokaz da se to zaista dogodilo. Neka vrsta fotografije. Nije ga bolelo kada je prešao prstom preko rubova mrlje gde je bleđa koža poprimila zelenkastu nijansu sa primesama plave. Pritisnuo je po sredini, tamo gde je koža bila skoro crna. Nije ga bolelo.

Tih nedelja po nestanku njegove žene, kada je policija dolazila u više navrata i na kraju zapečatila kuću, često je pokušavao da objasni misli koje su ga proganjale od one noći kada je iznenada ostao sam. Zamor i stres gurnuli su ga ka prapočecima, iskonskim principima, beskrajnoj prošlosti. Bilo bi mu gore da je znao šta ga čeka – još mnogo odlazaka u sumornu kancelariju, mnogo čekanja sa stotinom drugih ljudi na plastičnim klupama pričvršćenim za pod da dođe na red, mnogo razgovora u kojima se izjašnjavao o svom slučaju dok se Lorens H. Bejns migoljio i brbljao na njegovom krilu. Na kraju je uspeo da dobije državnu pomoć i izvesnu sumu kao

samohrani roditelj i udovac iako ona nije bila mrtva. Kada Lorens napuni godinu dana, smestiće ga u jaslice, dok će on sam početi da radi u kol-centru ili na nekom sličnom mestu. Profesor koji će držati kurs veštine slušanja. Sasvim razumno. Zar će dozvoliti da se drugi muče da ga izdržavaju dok on po čitava popodneva čami nad svojim sekstinama? Nije se pobunio. Bio je to dogovor, nagodba koju je prihvatio – i mrzeo.

Ono što se davno dogodilo u učionici pored ambulante bilo je katastrofalno i poražavajuće koliko i nepravilno u kojoj se sada našao, ali nastavio je dalje, kao i tada, tako da spolja izgleda skoro kao da je sve u redu. Ono što je moglo da ga uništi nalazilo se unutra, a to je bilo osećanje da je pogrešio. Ako je tada bio dete u zabludi kad je to osetio, zašto da se onda sada prepusti griži savesti? Krivi nju, ne sebe. Par redaka na njenim razglednicama i sadržaj njene poruke naučio je napamet. Takve poruke su, kao po nekom pravilu, ostavljane na kuhinjskom stolu. Ona je svoju ostavila na jastuku, kao što hotelska posluga ostavi gorku čokoladu. *Nemoj da me tražiš. Dobro sam. Nisi ti kriv. Volim te, ali odlazim zauvek. Živela sam pogrešan život. Molim te, pokušaj da mi oprostiš.* Na krevetu, na njenoj strani, ležao je njen komplet ključeva od kuće.

Kakva je to ljubav bila? Da li je rođenje deteta pogrešan život? Obično bi se posle teškog opijanja usredsredio na tu poslednju rečenicu, koju je prezirao i koju nije završila. *Molim te, pokušaj da mi oprostiš*, a trebalo je da doda, *kao što sam ja oprostila sebi*. Samosažaljenje begunca naspram gorčine ostavljenog, napuštenog. Zgušnjavala se sa svakim prstom skoča. Još jednim nevidljivim prstom koji ga je prizivao sebi. Mrzeo ju je sve više i svaka misao ponavljala se kao varijacija na temu njenog samoljublja i napuštanja. Posle čitavih sat vremena forenzičkog razmatranja, znao je da prekretnica, glavna tačka njegovog večernjeg mentalnog rada, nije daleko. Skoro si tamo, naspj još jedno. Misli su mu usporavale, a onda su se bez ikakvog razloga zaustavile, kao voz u pesmi koju je njihovo odeljenje moralo da nauči napamet pod pretnjom kazne. Vreo dan na glosterširskoj

stanici i tišina koju neko naruši nakašljavši se. Onda mu opet sine, jasno i živo poput pesme ptica koja je dopirala odnekud iz blizine. Najzad je bio pijan i oslobođen da je ponovo voli i da ponovo želi da mu se vrati. Želeo je još da se nagleda njene neuhvatljive, andeoske lepote, krhkosti njenih malih šaka, da se nasluša njenog glasa, koji se nije promenio još od detinjstva, glasa sa nemačkim naglaskom, pomalo promuklog, kao da je vikala. Ali ona nikad nije vikala. Volela ga je, tako da je sigurno on kriv, i baš je lepo od nje što mu je u poruci napisala da nije. Nije znao koji neispravni deo sebe da krivi, pa je sigurno bio kriv celim bićem.

Kajući se, ošamućen, u oblaku tuge i ljubavi, popeo bi se uz stepenište kao da duboko promišlja svaki korak, obišao bi bebu, zaspao, ponekad potpuno obučen, izvaljen preko kreveta, a onda se budio u beživotne sitne sate, iznuren i na oprezu, besan i žedan, nabrajajući u mraku svoje vrline i mereći kolika mu je nepravda načinjena. Zarađivao je skoro koliko i ona, do tada su delili obaveze oko Lorensa na ravne časti, koje je on savesno obavljao, i noću, bio joj je veran, pružao ljubav, nikada nije nametao život pesnika-genija po posebnim pravilima. Dakle, bio je budala, mlakonja, i zato ga je i ostavila, verovatno zbog pravog muškarca. Ne, ne, bio je dobar, bio je dobar i mrzeo ju je. A otišla je *zauvek*. Vratio se na početak – ponovo. Pošto nije mogao da spava, najbliže što je uspevao da priđe snu bilo je da legne na leđa i zatvori oči osluškujući da bi čuo ako se Lorens probudi, a inače se prepuštajući sećanjima, željama, zamislima, čak i osrednjim stihovima koje nije imao volje da zapiše, i tako sat vremena, pa još sat, pa nekad još jedan, sve do zore. Ubrzo potom bi ponovo premotao u glavi dolazak policije, razmišljajući o svom položaju osumnjičenog, kao i o otrovnom oblaku od kog je zaštitio kuću, pitajući se da li treba dodati još jedan sloj zaštite. Ovaj beskorisni misaoni proces vratio ga je jedne noći na čas klavira. U akustičnu prostoriju na koju je naišao i gde je bio primoran da posmatra.

Zahvaljujući latinskom i francuskom, naučio je vremena. Ona su uvek postojala, kao prošlost, sadašnjost i budućnost, i nije primetio

kako je jezik delio vreme. Sada je znao. Njegova nastavnica klavira koristila je trajno sadašnje vreme, prezent kontinijus, da izrazi blisku budućnost. „Sedneš pravo, podigneš bradu. Držiš laktove pod pravim uglom. Prsti su spremni, blago povijeni, a zglobove ostaviš opuštene. Gledaš pravo u stranicu.“

Znao je i šta je prav ugao. Vremena, uglove, kako da speluje reč kontinijus. To su bili elementi stvarnog sveta koje je trebalo da nauči, zbog čega ga je otac i poslao tri hiljade kilometara od majke. Postojale su stvari zbog kojih su odrasli brinuli, milion briga, koje će s vremenom, jedna po jedna, postati njegove. Kada je došao sa časa latinskog, zadihan i na vreme, nastavnica klavira ga je pitala da li je vežbao prethodne nedelje. Slagao ju je. Potom je ponovo sela skroz uz njega. Obgrlila ga je svojim parfemom. Modrica koju mu je prošle nedelje napravila na nozi je izbledela, a sa njom i njegovo sećanje na ono što se dogodilo. Međutim, da je ponovo pokušala da ga povredi, izjurio bi iz učionice ne razmisliši dvaput. To što se pred njom pretvarao da je tokom nedelje vežbao tri sata davalo mu je nekakvu snagu, ispunilo grudi uzbuđenjem. Zapravo, uopšte nije vežbao, čak ni tri minuta. Nikada nije obmanuo nijednu ženu, do tada. Lagao je oca, kog se plašio, da bi se izvukao iz nevolje, ali majci je uvek govorio istinu.

Nastavnica je tiho pročistila grlo, što je značilo da mu je poverovala. Ili možda nije.

Prošaputala je: „Dobro. Možeš da počneš.“

Velika, tanka sveska lakih komada za početnike bila je otvorena na sredini. Prvi put je primetio tri metalne stvarčice kojima su listovi sveske bili zaheftani. Te delove nije morao da odsvira – od te glupe pomisli umalo se nije nasmejao. Strogi uspravni zavijutak violinskog ključa, bas-ključ uvijen kao fetus zeca u udžbeniku biologije, crne note, prozirne bele note koje držiš duže, ta prljava sredina sveske sa povijenim uglovima, koja je bila njegova sopstvena posebna kazna – sve to mu je sada izgledalo nepoznato, čak i zastrašujuće.

Kada je počeo, njegova prva nota bila je dvaput glasnija od druge. Pažljivo je prešao na treću, pa na četvrtu, i malo ubrzao. Prvo je to bio oprez, a onda nešto potajno. To što nije vežbao dalo mu je krila. Pokoravao se notama, leva ruka dopunjavala je desnu ne obazirući se na olovkom doctane prstorede. Nije morao ništa da upamti sem da pritiska dirke po pravilnom redosledu. Ono nezgodno mesto odjednom se ukazalo pred njim, ali je njegov levi palac zaboravio da se spusti i bilo je prekasno, već je izašao na čistinu, našavši se na drugoj strani, kretao se glatko i neometano iznad šume, gde su svetlost i prostor bili čistiji, i na trenutak je pomislio da je razabrao nagoveštaj melodije koja je visila u vazduhu kao šala nad njegovim sigurnim maršem tonova.

Pratio je uputstva, dva, možda tri, a svaka sekunda zahtevala je potpunu usredsređenost. Zaboravio je na sebe, čak i na nju. Vreme i prostor više nisu postojali. I klavir je iščezao sa samim postojanjem sveta. Kao da se budio iz sna zatekavši sebe na kraju kako svira lagan, otvoren akord. Međutim, nije odmakao ruke kada mu je oznaka za dvostruku notu sa stranice poručila da bi trebalo. Akord je odjeknuo praznom, malom učionicom i utihnuo.

Nije prestao ni kada je osetio njenu ruku na svojoj glavi, čak ni kad ga je snažno uhvatila da bi okrenula njegovo lice ka sebi. Sa njenog lica nije mogao pročitati šta će uslediti.

Tiho je rekla: „Ti...“

Tada je podigao prste sa dirki.

„Ti, mali...“

Načinivši složen pokret, spustila je glavu i nagnula se približivši lice njegovom u lučnom naletu koji se završio poljupcem, njenim usnama skroz na njegovim, nežnim, dugim poljupcem. Nije se opirao niti je uzvratio. Dogodilo se i pustio je da se dogodi, ali ništa nije osetio dok je trajalo. Tek je kasnije, osvrnuvši se unazad, kada je iznova proživljavao i oživljavao taj trenutak u samoći, shvatio razmere njegovog značaja. Dok je trajalo, njene usne su bile na njegovima i on je obamrlo čekao da taj trenutak prođe. Utom im

je nešto iznenada omelo pažnju, i završilo se. Blesak senke koja je proletela ili pokret pored visokog prozora. Odmakla se i okrenula da pogleda, kao i on. Oboje su to videli ili osetili u istom trenutku, na rubu vidnog polja. Je li to bilo lice, lice sa izrazom neodobravanja i rame? Međutim, kroz mali, kvadratni prozor videli su se samo pramenovi oblaka i delići bledog zimskog plavetnila. Znao je da je prozor spolja previsok da bi i najviša odrasla osoba mogla da vidi kroz njega. Bila je to ptica, verovatno golub iz golubarnika u staroj staji. Međutim, nastavnica i đak su se razdvojili uz grižu savesti i premda nije baš najbolje shvatao sve to, znao je da je njih dvoje sada spajala tajna. Prozor pored kog nije bilo nikoga neuljudno je prizivao svet ljudi spolja. Isto tako je uvideo koliko bi bilo neučtivo da prinese šaku ustima da bi ponovo osetio ono peckanje na vlažnim usnama koje su se sušile.

Ponovo se okrenula prema njemu, zagledala mu se pravo u oči i obratila tihim, staloženim glasom koji je ukazivao da je svet koji voli da zabada nos ne zanima, ovog puta sasvim blago i budućim vremenom, koje je koristila da bi sadašnjost izgledala razumno. Sada i jeste bilo tako. Međutim, nikada je nije čuo da govori toliko dugo.

„Rolande, za dve nedelje imamo pauzu od pola dana. Pada u petak. Hoću da me pažljivo saslušáš. Doći ćeš biciklom u moje selo. Ervorton. Kad ideš iz pravca Holbruka, to je posle paba, sa desne strane, zelena vrata. Doći ćeš u vreme ručka. Jesi li razumeo?“

Klimnuo je glavom, ali nije razumeo ništa. Zašto da vozi bicikl duž poluostrva uskim putevima i seoskim stazama do njenog sela da bi ručao kod nje, kad već može da jede u školi? Ništa mu nije bilo jasno. U isti mah je, uprkos zbunjenosti, ili pak zbog nje, žudeo da ostane sam da bi razmišljao o onom poljupcu i da bi ga ponovo osetio.

„Poslaću ti poruku da te podsetim. Od sada će ti časove držati gospodin Kler. Ne ja. Reći ću mu da izuzetno napreduješ. Zato ćemo, mladiću, vežbati durske i molske lestvice sa dve povicilice.“

Lakše je pitati gde nego zašto. Gde je otišla? Alisin nestanak je prijavio policiji četiri sata pošto je pronašao njenu poruku. Njegovi prijatelji su smatrali da je i dva sata predugo. Odmah ih zovi! Opirao se, uzdržavao se. Ne samo zbog toga što je više voleo da misli da će se ona svakog trenutka vratiti već što nije želeo ni da neki neznanac čita njenu poruku niti da se njen nestanak zvanično potvrdi. Iznenadio se što se neko iz policije pojavio dan posle poziva. Bio je to lokalni policajac i izgledao je preopterećeno. Pribeležio je nekoliko pojedinosti, ovlaš pogledao Alisinu poruku i rekao da će podneti izveštaj. Nedelju dana mu se niko nije javio, a za to vreme stigle su četiri njene razglednice. Istražitelj je došao nenajavljeno rano ujutru malim patrolnim automobilom, koji je nepropisno parkirao ispred kuće. Kiša je pljuštala, ali nije bio svestan da njegove cipele ostavljaju trag po podu u hodniku. Detektiv inspektor Daglas Braun, sa mesnatim obrazima koji su visili kao teške zavese, imao je lice prijateljskog izraza, kao neki veliki pas smeđih očiju. Sedeo je naspram Rolanda, poguren za stolom u kuhinji. Pored inspektorovih ogromnih šaka, prstiju obraslih tamnim maljama, ležala je njegova sopstvena beležnica, razglednice i poruka sa jastuka. Zbog kaputa, koji nije skinuo, izgledao je još krupnije i još više je podsećao na psa. Oko obojice je bila razbacana nepotrebna pošta, računi, prljavi tanjiri i šolje, skoro prazna flašica za bebu, razmazani ostaci Lorensovog doručka i umrljana portikla. To su bile godine štroke, kako ih je nazivao jedan Rolandov prijatelj. Lorens je sedeo na stolici visokog naslona, neobično tih, zureći sa strahopoštovanjem u ovog ogromnog čoveka i njegova džinovska ramena. Tokom te posete Braun ni u jednom trenutku nije pokazao da je svestan prisustva bebe. Roland se blago uvredio u ime svog sina. Nebitno. Policajčeve blage, smeđe oči posmatrale su samo oca i Roland je bio dužan da odgovori na rutinska pitanja. Nisu imali nikakvih bračnih problema – izgovorio je to glasnije nego što je nameravao. Novac nije bio podignut sa zajedničkog računa. Još je bilo vreme praznika, pa u školi u kojoj je radila nisu mogli da znaju da li je otišla. Odnela

je mali, crni kofer. Nosi zeleni kaput. Evo nekih fotografija, njenog datuma rođenja, imena njenih roditelja i njihove adrese u Nemačkoj. Možda je stavila beretu.

Detektiva je zanimala poslednja razglednica, ona iz Minhena. Roland je rekao da misli da ona ne poznaje nikoga u tom gradu. U Berlinu da, kao i u Hanoveru i Hamburgu. Bila je to žena luteranskog severa. Kada je Braun podigao obrvu, Roland mu je rekao da je Minhen na jugu. Možda je trebalo da mu objasni i ko je Luter. Međutim, detektiv je pogledao u beležnicu i postavio sledeće pitanje. Ne, odgovorio je Roland, nikada dosad nije uradila ništa slično. Ne, nema kopiju njenog pasoša. Ne, nije bila potištena u poslednje vreme. Njeni roditelji žive nedaleko od Ninburga, u varošici takođe na severu Nemačke. Kada ih je pozvao telefonom iz nekog drugog razloga, postalo je jasno da ona nije tamo. Ništa im nije rekao. Njena majka, koja je patila od hronične ozlojeđenosti, zbog te vesti bi napala svoju kćer jedinicu. Da ih napusti? Kako se samo usudila! Majka i ćerka su se redovno prepirale. Međutim, moraće da obavesti taštu i tasta i svoje roditelje. Alisine prve tri razglednice, iz Dovera, Pariza i potom Strazbura, stigle su u roku od četiri dana. Četvrta, ta iz Minhena, stigla je dva dana kasnije. Otada, ništa.

Detektiv inspektor Braun ponovo je pažljivo pogledao razglednice. Na svakoj je pisalo isto. *Sve u redu. Ne brini. Poljubi Larija u moje ime. Cmok cmok Alisa.* Ta uvek ista poruka odavala je utisak neprijateljskog stava ili čak nekakve poremećenosti, kao i onaj bezosećajni pozdrav na kraju. Kao poziv u pomoć ili neki oblik uvrede. Sve istim flomasterom tankog vrha, bez datuma, sa nečitim poštanskim žigovima, ako se izuzme onaj iz Dovera, ista neodređena gradska panorama sa mostom nad Senom, Rajnom, Izarom. Moćne reke. Putovala je ka istoku, još dalje od doma. Prethodne noći, u onom međuprostoru između sna i jave, Roland ju je zamislio kao Mileovu utopljenu Ofeliju, kako se ljuljuška niz mirnu površinu bistrog Izara kroz šumu Puplicer Au, na čijim su se travnatim

obalama baškarili nudisti poput nasukanih foka; na leđima, glavom nizvodno, plutala je niz reku, neprimetno i tiho, kroz Minhen, kroz Engleski vrt do ušća u Dunav, a potom neopaženo kroz Beč, Budimpeštu i Beograd, kroz deset država sa istorijom punom surovosti, duž granica Rimskog carstva, do mesta gde se nebo belasa i do beskrajnih močvara gde se Dunav uliva u Crno more, gde su ona i on jednom vodili ljubav iza stare vodenice u Letei, i blizu Isakče ugledali jato nasrtljivih pelikana. Pre samo dve godine. Ljubičaste čaplje, ptice ražnjeve, divlje guske. Do tada me ptice uopšte nisu zanimale. Te večeri je, pre nego što je zaspao, otplovio sa njom do mesta sirove sreće, do izvora. U poslednje vreme bilo mu je naporno da se usredsredi da bi dovoljno dugo ostao u sadašnjosti. Prošlost je često bila provodnik od sećanja do onespokojavajućih fantazija. Pripisivao je to umoru, mamurluku, zbunjenosti.

Daglas Braun se nadvio nad beležnicu i pokušao da ga uteši: „Kad se mojoj ženi smučilo, otkačila me je.“

Roland je zaustio nešto, ali Lorens ga je prekinuo, glasno se pobunivši. Tražio je da ga uključe u razgovor. Roland je ustao da ga izvuče iz dečje stolice i smestio ga na svoje krilo. Beba je sada posmatrala stranca džina iz novog ugla, licem u lice, pa je učitala. Piljila je netremice, otvorenih usta i balaveći. Niko ne može znati šta prolazi kroz glavu sedmomesečnog deteta. Njegov um je kao senovita praznina, tmurno zimsko nebo na kome utisci – zvuci, prizori, dodiri – bleskaju kao vatromet primarnih boja u lučnim i kupastim snopovima, istog trena zaboravljeni i istog trena zamenjeni nečim drugim, a onda i to potone u zaborav. Ili duboko jezero u kome sve što upadne nestaje, ali i ostaje, nepovratno prisutno, u vidu tamnih obrisa u dubokoj vodi koji se opiru gravitacionoj sili čak i osamdeset godina kasnije, na samrtnoj postelji, u poslednjoj isповesti, u poslednjem krikui za izgubljenom ljubavi.